

Kompensaatiopalveluiden kirjavuus vie pahimmillaan luottamusta kaikkiin ilmastotoimiin

Velvollisuutemme toimia ilmaston hyväksi on vihdoinkin saavuttamassa yleisen hyväksynnän, ja tarmoa voidaan alkaa suunnata konkreettisiin ilmastotekoihin. Erityisesti vapaaehtoinen päästökompensatio nostattaa odotuksia: kompensatiomarkkinat kasvavat vauhdilla ja kompensoidut tuotteet asettuvat vähitellen osaksi arkea. Myös lainsäädäntöä uudistettiin Suomessa vastikään. Päästökompensatiota ei käsitellä enää lahjoituksena tai hyväntekeväisyytenä vaan vastikkeellisenä toimintana, jossa kompensatiomaksun vastikkeeksi saa vähennyksen globaaleista kasvihuonekaasupäästöistä.

Kompensatio pohjautuu yhteisen ilmakehän periaatteelle: päästöt yhdessä paikassa ovat yhteismitallisia ja yhtä arvokkaita kuin päästöjen välttäminen tai vähentäminen toisaalla. Tälle periaatteelle pohjautuvat kompensointimenettelyt tasapäivät kuitenkin globaalia ilmastovastuuta ja taakanjakoa ongelmallisesti: lomalentomme muuttuvat yhteismitallisiksi globaalin etelän ruoanlaittopäästöjen kanssa.

Toinen kompensatiotoiminnan haaste liittyy alan sääntelyyn ja kompensatiota koskevaan tietoon. Kuluttajilla on tutkimusten mukaan tahtoa ilmastotekoihin. He saavat kuitenkin monenlaista kompensatioinformaatiota, jonka todenperäisyyttä, vaikuttavuutta ja oikeudenmukaisuutta on työlästä arvioida. On myös aiheellista kysyä, missä määrin kompensointimenettelyjen arviointi on ylipäänsä kuluttajien tehtävä. Kuluttajaviranomaisestakaan ei ole apua, sillä selkeät linjaukset siitä, millaisia kompensatiiväittämiä yritykset voivat markkinoinnissaan käyttää, puuttuvat.

KOMPENSAATIOPALVELUIDEN kirjavuus rapauttaa kansalaisten luottamusta sekä alaa että pahimmillaan kaikkia ilmastotoimia kohtaan.

Tuoreissa ministeriöiden selvityksissä sekä yritysten ja kansalaisjärjestöjen lausunnoissa korostuukin tarve yhtenäistää kompensatiokäytäntöjä. Kysymykset siitä, kuka tuottaa, valvoo ja ottaa vastuun tiedon tuotannosta ja ylläpidosta sekä puuttuu mahdollisiin väärinkäytöksiin, on ratkaistava.

Keskustelu ei saisi kuitenkaan tyypistyä kompensatiomenettelyjen tekniseen todennettavuuteen ja yhtenäisten standardien luomiseen.

ON kysyttävä laajemmin, kuka hyötyy kompensatioalan kasvusta ja mikä on vapaaehtoisen päästökompensaation rooli suomalaisessa ilmastopolitiikassa. Miten kompensatio muuttaa suhtautumista ilmastotoimiin ja muokkaa näkemyksiä ilmastotoiminnan vastuista? Vapaaehtoinen kompensointi on kuitenkin vasta loppupään

keino pitkällä ilmastonmuutoksen hillinnän toimenpidelistalla. Erityisesti liikenne- sekä maa- ja metsätaloussektoreilla on valtavasti työtä, ja vapaaehtoisen kompensoinnin nousu saattaa vähentää näiden toimien ansaitsemaa huomiota.

Lisäksi vapaaehtoisen kompensointitoiminnan kasvu voi kääntää painopistettä päästöjen vähentämisestä nykyisiä kulutustottumuksia ylläpitäviin järjestelyihin. Kompensatio pönkittää ilmastoa kuormittavaa elintapaamme – kompensatorasti lentolippuja ostettaessa on kätevä tapa välttää elämäntapamuutosta. Samalla raksittaminen siirtää ilmastokuormaamme globaaliin etelään. Kaikille yhteisen ilmakehän periaatteen kytkeytyä vaatimus pohtia kompensointitoimia myös moraalisesti. ■

KAMILLA KARHUNMAA

MIKKO J. VIRTANEN

Karhunmaa on ympäristöpolitiikan tutkijatohtori Helsingin ja Liègen yliopistoissa ja Virtanen sosiologian yliopistonlehtori Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa ja Kestävyytieteen instituutissa.

KIRJEITÄ

Linjatonta puhetta

■ Anna Rotkirchin mukaan yliopistomaailmassa kartetaan nykyisin suotta sukupuolista puhumista (SK 34/2022). Ainakin yhdessä asiassa sitä kuitenkin harrastetaan. Eläkkeellä olevat professorit ja vastaavat eivät yleensä suostu sanomaan suoraan olevansa eläkkeellä, vaan miehet hienostelevat emeritus- ja naiset emerita-sanalla.

Nämä sanat tuntuvat kelpaavan jopa sellaisille tiedotusvälineille, jotka muutoin pyrkivät välttämään sukupuoleen viittaavia ilmaisuja. Sanojen sukupuolisdonnaisuuden ei luulisi riippuvan siitä, ovatko ne suomea vai jotain muuta kieltä. ■

VESA-MATTI PELTOLA

Orimattila

Uniper-arviot julki

■ Kun Uniper-kauppaa suunniteltiin, oletettavasti Fortumissa arvioitiin sen edut ja riskit. Nyt olisi mielenkiintoista nähdä, miten riskejä tuolloin arvioitiin. Useinhan arvion tekee ulkopuolinen konsultti tai yrityksen oma tutkimusosasto.

Oletettavasti arviot on toimitettu aikoinaan Fortumin johdolle, eivätkä ne välttämättä ole olleet julkisia. Koska asialla on yhteiskunnallista merkitystä, ne tulisi nyt julkaista. Tässä vaiheessa voisi myös arvioida esiselvityksen laatua ja tekijöiden ja myös päättäjien pätevyyttä. ■

VELI-JUKKA ANTILA

Lääkäri

OIKAISU

■ Mediakolumnissa "Wokepaniikissa" (SK 33/2022) annettiin ymmärtää, että *Iltä-Sanomat* olisi saanut Turun yliopistossa hylättyä gradua koskevan juttuaiheen Kansalainen-sivustolta tai *Suomen Uutisista*. Idea oli saatu humanistitutkijoiden Agricola-sivustolta. ■

Sähköposti: sk.kirjeet@otava.fi

Osoite: Suomen Kuvalehti, Kirjeitä Otavamedia Oy, Firdonkatu 2 T 151, 00015 Otavamedia.